

Integration of survival skills into the educational process as a factor of national security

Rostyslav Shykula

Military Institute of Armored Forces of National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv
<https://orcid.org/0000-0003-0609-0660>

Andrii Yanishen

Military Institute of Armored Forces of National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv
<https://orcid.org/0009-0007-1663-279X>

Oleksandr Haldobin

Military Institute of Armored Forces of National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv
<https://orcid.org/0009-0007-1663-279X>

Ivan Mashchenko

Military Institute of Armored Forces of National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv
<https://orcid.org/0009-0006-9825-3437>

Abstract. *The article examines the feasibility of integrating survival skills into the educational process as a factor in ensuring Ukraine's national security. It highlights the main directions of preparing the population for actions in crisis situations and emphasizes the role of education in developing self-protection, resilience, and civic responsibility competencies.*
Keywords: *survival, education, national security, civic preparedness, resilience.*

Інтеграція навичок виживання в освітній процес як чинник національної безпеки

Ростислав Шикула

Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут", м. Харків
<https://orcid.org/0000-0003-0609-0660>

Андрій Янішен

Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут", м. Харків
<https://orcid.org/0009-0007-1663-279X>

Олександр Галдобін

Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут", м. Харків
<https://orcid.org/0009-0007-1663-279X>

Іван Машченко

Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут", м. Харків
<https://orcid.org/0009-0006-9825-3437>

Анотація. *У статті досліджується доцільність інтеграції навичок виживання в освітній процес як чинника забезпечення національної безпеки України. Висвітлюються основні напрями підготовки населення до дій у кризових умовах, роль освіти у формуванні компетентностей самозахисту, стійкості та громадянської відповідальності.*
Ключові слова: *виживання, освіта, національна безпека, підготовка громадян, стійкість.*

Вступ. Сучасні реалії російсько-української війни актуалізують необхідність формування в громадян України знань і навичок, які забезпечують не лише фізичне виживання, а й готовність до дій у кризових ситуаціях. Виживання в умовах війни перестало бути вузькоспеціальним питанням, притаманним лише військовим чи рятувальним структурам, і перетворилося на елемент загальнодержавної системи безпеки. Саме тому інтеграція елементів дисципліни "Виживання" в освітній процес різних рівнів освіти є доцільним і стратегічно важливим напрямом.

Мета дослідження – обґрунтувати доцільність включення навичок виживання в освітній процес як чинника підвищення національної безпеки та підготовки громадян до дій у надзвичайних і бойових умовах.

Основна частина. В умовах воєнного стану освіта стає одним із головних інструментів формування безпечного середовища. Освітній компонент "Виживання" має на меті не лише передавання знань, але й виховання особистості, здатної діяти самостійно, відповідально та ефективно у стресових обставинах [1, с. 105].

Інтеграція знань з виживання передбачає розширення навчальних програм шкіл, коледжів, університетів та центрів підвищення кваліфікації через поєднання теоретичної і практичної підготовки. До основних напрямів такої інтеграції належать:

- формування базових навичок самозахисту і надання домедичної допомоги;
- вивчення принципів організації життєзабезпечення в екстремальних умовах;
- навчання орієнтуванню на місцевості, використанню природних ресурсів і засобів зв'язку;
- розвиток психологічної стійкості, навичок командної взаємодії, адаптації до ризикових ситуацій [2, с. 58].

Важливо, щоб процес інтеграції відбувався системно: через включення модулів із виживання до курсів "Захист України", "Безпека життєдіяльності", "Цивільна оборона" тощо. На рівні вищої освіти доцільно запроваджувати міждисциплінарні курси, що поєднують природничі, медичні, психологічні та соціальні аспекти безпеки людини.

Особливу увагу слід приділяти розвитку критичного мислення та прийняттю рішень у стресових ситуаціях. Згідно з дослідженнями українських педагогів і психологів, саме практичні тренінги, рольові ігри та симуляційні навчання формують реальні компетентності, необхідні для дій у кризових умовах [3, с. 42].

Інтеграція навичок виживання також сприяє формуванню культури безпеки, підвищенню довіри між державою та громадянами, зміцненню патріотичних почуттів і соціальної згуртованості. У цьому контексті освіта стає не лише джерелом знань, а й інструментом забезпечення національної стійкості.

Висновки. Інтеграція навичок виживання в освітній процес України є ключовим чинником підготовки суспільства до дій в умовах воєнних і надзвичайних ситуацій. Такий підхід забезпечує комплексну підготовку особистості, сприяє зміцненню

національної безпеки, розвитку культури самозбереження та формуванню відповідального громадянства. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розроблення методичних рекомендацій і програмного забезпечення навчального процесу, які поєднують традиційні освітні форми з сучасними технологіями та практичними тренінгами.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П. Освіта і національна безпека: стратегічні орієнтири розвитку. *Філософія освіти*. 2020. № 2. С. 102–109.
2. Ковальчук І. П. Теорія і практика безпеки життєдіяльності в системі сучасної освіти. *Освітологічний дискурс*. 2021. № 4. С. 55–61.
3. Литвин О. М. Формування навичок самозбереження у процесі військово-патріотичного виховання молоді. *Педагогічні науки*. 2022. № 1. С. 40–45.

UDC 316.46:355/359(477)

DOI: <https://doi.org/10.64076/iedc251023.08>

Emergency preparedness: effectiveness of survival training courses during wartime

Rostyslav Shykula

Military Institute of Armored Forces of National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, Kharkiv
<https://orcid.org/0000-0003-0609-0660>

Bohdan Streliański

Military Institute of Armored Forces of National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, Kharkiv
<https://orcid.org/0009-0008-1889-9444>

Oleksii Dudka

Military Institute of Armored Forces of National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, Kharkiv
<https://orcid.org/0009-0002-1491-7592>

Yurii Novoselov

Military Institute of Armored Forces of National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, Kharkiv
<https://orcid.org/0009-0008-4285-297X>

Abstract. The article analyzes the effectiveness of survival training courses during wartime as a tool for preparing citizens for emergencies. It examines the criteria for evaluating training outcomes and emphasizes the importance of practical, psychological, and technological preparation of the population for action in crisis situations.

Keywords: survival, population training, emergencies, training effectiveness, security.